

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.I.282/2010/3.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, 2010. évi május hó 11. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A rágalmazás vétsége miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt - védője útján benyújtott - felülvizsgálati indítványát elbírálv, a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 4.B.964/2008/2. számú és a Fővárosi Bíróság 20.Bf.7368/2009/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

Az újságíró foglalkozású terhelttel szemben a Kereskedőház magánvádló 2008. január 14-én tett feljelentést egy országos napilapban, illetve annak az internetes portálján 2008. január 2-án „Kincskereső” címmel megjelent írásának egyes kitételei miatt.

Az elsőfokon eljáró Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság a 2009. június 2. napján meghozott 4.B.964/2008/2. számú ítéletével a terhelt bűnösségét a Btk. 179. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazás vétségében állapította meg, s ezért őt egy évre próbára bocsátotta.

A bűncselekmény hiányában történő felmentés érdekében bejelentett védelmi fellebbezéseket elbírálva, a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság a 20.Bf.7368/2009/6. számú, 2009. november 5-én kelt ítéletével a terhelt cselekményét becsületsértés vétségének (Btk. 180. § (1) bekezdés b) pontja) minősítette, s őt megrovásban részesítette.

A másodfokú bíróság által kiegészített tényállás a terhelt írásából a következőket tartalmazza:

„Az ünnep legemelkedettebb pillanatában a degeszre zabált társaság valamely házigazda beosztású tagja kisettenkedik a spájzba, és onnét egy palack tokajit hoz elő, amelyet a népes társaság a legnagyobb áhítattal fogyaszt, a nők még nyelvüket is öltögetik, belenyalunk, vihogják, amitől, mondjuk, falnak tudok menni, de a férfiak is komoly arccal néznek össze és koccintanak, és ilyenkor tényleg a világ legsznobabb, legbunkóbb, legérzéketlenebb köcsögének érzem magam, mert nem tudom megállni, hogy ne szóljak: de hát ez szar! Tízből kilencszer a Kereskedőház valamely ezer forint alatti palackáron hozzáférhető terméke reprezentálja a világ legjobb borvidékét, a Magyar Nemzet Büszkeségét és Kincset a mi teljesen átlagosnak tűnő családi körünkben, minden borkulturális elvilágosító erőfeszitésem ellenére, és ettől sírni tudnék. Nem csak az íz miatt, pedig az is elég volna, simán, egy kiadós zokogáshoz: savanyú, buta eloxidált ízék, rossz minőségű, mindenféle resztlikből összehordott alapanyag, szürkerothadás plusz egy kis szerencsi cukor, dohos hordók, hanem hogy itt tartunk még mindig, tizenhatalc évvel a kommerszek után, magyarok százezrei isszák büszkén, sőt áhítattal a szart; ez van megetetve (itatva) a sokat szenvedett néppel, és legalább kétszer (vö.: állami vállalat) meg kifizettette vele, be van magyarázva a legsuttyóbb demagógiával, jobbról és balról is, bőven, hogy ez a nemzeti kincs, ezt így kell csinálni, mindannyiunk pénzéből, és ez nekünk jó, nagyon jó, és végül még jó pofát is kell vágni hozzá, ünnepélyeset. Így alázza meg az ország lakóit (alattvalóit) a görénykurzus fél liter alkoholtartamú italon keresztül.

És hát megint emlékeztetnék mindenkit arra, hogy mekkora rinyálás volt itt annak idején, hogy jönnek a külföldiek, oszt tönkreteszik majd, piacot vesznek meg összemultiznak mindent, összeidegenszerűznek, aztán meg kiderült, hogy a külföldiek pazar borokat készítenek éppúgy, ahogy néhány szerencsés, eltökélt és roppant tehetséges magyar családi borászat, újra világhírűvé próbálják tenni, ez az üzleti érdek (pfuj, profit!) ugyanis, mi meg állami pénzből, közösségileg próbáljuk megsemmisíteni azt, amit eddig elérték, nehogy valami sikerüljön már. Ah. Pedig igazából nem pampogni akartam, hanem. Sőt.

Mert a minőségi bortermelés még az országnak azon nagyon kevés kis zugai közé tartozik, amelyik működni látszik, jobbnál jobb dolgokat produkál, például az elmúlt egy-két évben teljesen újrateremtődött a tokaji szamorodni műfaja, pedig a szamorodni aztán tényleg padlón volt, évekig csak a legszörnyűbb, kenyérhéjízű és - illatú, édes-savanyú, a legváltozatosabb borászati hibákat felvonultató borok jelentek meg ezen a néven, de aztán jött Sz., jött az O., és végül most jött D., ezerhatszázért, egy büntető tokaji selejt árának alig kétszereséért, na, ez a nemzeti kincs."

Az ily módon pontosított tényállás jogi értékelése során a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a terhelt a magánvádló olcsó borairól véleményt nyilvánított, s nem tényt állított, ekként "tényállítást", mint törvényi tényállási elem hiányában - az elsőfokú bíróság jogi minősítésétől eltérően - a rágalmazást nem valósíthatta meg.

Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága az Alkotmánybíróság 36/1994.(VI.24.) számú határozatának értelmében sem korlátlan, mivel az az emberi méltósághoz és a jóhírnévhez való jog sérelmét nem eredményezheti.

A terhelt a véleménynyilvánítás jogával élve jogszerűen kifejthette azt az álláspontját, hogy szerinte a Kereskedőház olcsó borai rossz minőségűek; nem alkalmasak e történelmi borvidék reprezentálására, azonban a „szar” minősítéssel már túllépte a szabad véleménynyilvánítás határait. Az idézett jelző szükségtelenül gyalázkodó, becsületcsorbító jellegével megsértette a magánvádló társadalmi megbecsüléshez fűződő jogát, s ezzel a becsületsértés vétségét megvalósította.

A jogerős ügydöntő határozatok ellen, védője útján, felmentése érdekében, a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjának felhívásával, a terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt.

A védő érvei szerint a vád tárgyát képező írásában a terhelt véleményt formált a magánvádló által forgalmazott termékekről. Cikkének erőteljesebb stílusa önmagában nem lehet büntetőjogi kategória. Erre a megállapításra jutott a sajtó-helyreigazítási perben hozott - s a büntető iratokhoz mellékelte - polgári bírósági ítélet is. A vizsgált cselekmény az Alkotmánybíróság - másodfokú ítéletben is hivatkozott - határozatának tükrében sem bűncselekmény, mindezek miatt a támadott jogerős határozat büntető anyagi jogszabályt sért.

Másfelől a védő azt fejtette ki: a másodfokú bíróság által becsületsértőnek talált jelző a rossz szinonimájaként a verbális kommunikációban általánosan használatos. Az, hogy írott szövegben ritkábban fordul elő, büntetőjogi relevanciával nem bír, hiszen a törvény nem tesz különbséget írott és beszélt szöveg között.

Nyilvánvalóan más lenne a helyzet, ha a terhelt a sértettet illetve volna ezzel, vagy ehhez hasonló minősítéssel. A szövegből azonban egyértelmű, hogy a kifejezés a termékre, a borra irányul. Az pedig fogalmilag kizárt, hogy a bornak, mint a cikkben minősített terméknek, emberi méltósága, becsülete lenne.

Indítványozta ezért, hogy a Legfelsőbb Bíróság a támadott ítéleteket helyezze hatályon kívül, és a terheltet mentse fel a terhére rótt vétség vádjá alól.

* * *

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvány érveit nem osztotta, a másodfokú bíróság jogi álláspontjával értett egyet.

Az indítványozónak a 36/1994. (VI.24.) AB határozat indokolására alapozott érvelése azért téves, mert e határozatnak a jelen ügy elbírálása szempontjából is lényeges tartalma éppen az, hogy a szabad véleménynyilvánítás joga kiemelt fontossága ellenére sem korlátozhatatlan.

A véleménynyilvánítás joga (s az ebből nevesített szólás- és sajtószabadság) az élethez, az emberi méltósághoz való jog - mint valóban korlátozhatatlan alkotmányos alapjogok - védelme érdekében korlátozható.

A véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátait gyakorlatilag a hatályos büntetőjogi, szabálysértési és polgári jogi szabályoknak a személyiségi jogok védelmére vonatkozó szabályai jelentik. Ezek közül a büntetőjogi és a polgári jogi felelősség egymást nem zárják ki, ugyanis egymástól eltérő jogvédelem biztosítására szolgálnak; a szankcióik jellege is eltér egymástól.

Abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el és milyen bűncselekményt, a büntető bíróságot a más eljárásban, így különösen a polgári eljárásban, a szabálysértési vagy fegyelmi eljárásban hozott határozat, illetőleg az abban megállapított tényállás nem köti. (Be. 10. §)

A büntetőjogi felelősség önálló elbírálása szempontjából tehát nincs jelentősége annak, hogy a terhelt írása kapcsán indított sajtó-helyreigazítási perben a polgári bíróság milyen tartalmú ítéletet hozott.

A becsületvédelem jogi eszközein belül - ide értve az Alkotmány 59. §-ának (1) bekezdésében deklarált, a mindenkit megillető jóhírnévhez való jog védelmét is - a büntetőjogi védelmet a rágalmazás, a becsületsértés és a kegyeletsértés (Btk. 179-180. §) törvényi tényállásai biztosítják.

Bár ezek a törvényben az emberi méltóság elleni bűncselekmények között nyertek elhelyezést, a becsület védelméről szóló 1914. évi XLI. törvénycikk megalkotása óta töretlen a bírói gyakorlat abban, hogy a társadalom kedvező értékítéletét, megbecsülését csorbitó cselekményekkel szemben a büntetőjogi védelem nemcsak a természetes személyeket, hanem a jogi személyeket, sőt az önálló jogképességgel nem, de kollektív társadalmi kötelezettségekkel rendelkező személyösszességeket is megilleti.

Miután a jogi személyek (személyösszességek) társadalmi kötelezettségeket teljesítenek, ennél fogva a társadalomban is értékkel bíró, a természetes személyhez hasonló személyként szerepelnek; a természetes személyhez hasonlóan társadalmi megítélésben is részesülnek, ezért jóhírnevük védelmében is felléphetnek.

Ügyszintén az 1914. évi XLI. tc. megalkotása óta tekinthető töretlennek az - a másodfokú bíróság által is hivatkozott - bírói gyakorlat is, amely szerint a bírálat, a vélemény nem tartozik „a tényállítás” fogalma alá, s e tényállási elem hiányában alkalmatlan a rágalmazás bűncselekményének a megállapítására.

Ebből a büntetőjogi szemléletből fakadóan a kritika, a vélemény valóságtartalma a büntetőeljárás során nem vizsgálható, és az nem lehet a Btk. 182. §-ában meghatározott valóságbizonyítás tárgya sem.

A véleménynyilvánítás szabadságából adódóan a véleményt, bírálatot, értékítéletet tartalmazó közlés nem jogsértő, még akkor sem, ha kemény hangú, s akire vonatkozik, azt kellemetlenül, érzékenyen érinti, illetve azzal nem mindenki ért egyet.

Ellenben a gyalázkodó jellegű, az emberi méltóság, a jóhírnév sérelmével járó nyilatkozatok és kifejezések már jogellenesek, és még abban az esetben is bűncselekmény megvalósítására alkalmasak, ha azok - formálisan - kritikai megjegyzésként kerülnek nyilvánosságra.

A felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdése értelmében a jogerős határozat által megállapított tényállás kötelezően irányadó.

Azt tehát, hogy valamely ügyben történt-e büntető anyagi jogi jogsértés, a Legfelsőbb Bíróság kizárólag a támadott ítéletben rögzített tények alapul vételével vizsgálhatja.

A terheltnek felrótt bűncselekményt, a becsületsértés vétségét a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) 180. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerint az követi el, aki a 179. § esetén (a rágalmazás esetén) kívül mással szemben a nagy nyilvánosság előtt becsület csorbitására alkalmas kifejezést használ vagy más ilyen cselekményt követ el.

A használt kifejezés becsület csorbítására alkalmas voltát nem a sértett szubjektív értékítélete, érzelmi beállítottsága vagy esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hanem annak van jelentősége, hogy a kifejezés objektív értelmezés alapján, a társadalomban kialakult általános közfelfogás szerint alkalmas-e a becsület csorbítására.

Értelemszerűen az elkövetés összes körülményeit, ezen belül az elkövető és a sértett egymáshoz való viszonyát is vizsgálni kell, amelyek adott esetben a kifejezés formálisan becsületsértő volta ellenére is kizárhatják a szóban lévő bűncselekmény megállapítását.

Ugyanakkor a törvényi tényállás megvalósulásához az már nem szükséges, hogy a használt kifejezés a sértett becsületét, jóhírnevét ténylegesen csorbítsa, elegendő a kifejezés erre való alkalmassága, és az elkövető részéről ennek a tudata.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt a közvélemény formálásában szerepet játszó újságíróként egy országos napilapban és annak internetes portálján - tehát nagy nyilvánosság előtt - tette közzé a „Kincskereső” című jegyzetét, amelyben az ezer forint alatti palackáron forgalmazott termékeinek bírálatán keresztül kemény hangú kritikát mondott az állami pénzen fenntartott Kereskedőház működéséről.

Véleménye szerint bár az ország lakosainak a többsége számára túlnyomórészt ezek az olcsóbb borok jelentik a nemzeti kincsnek tartott tokaji bort, ezek a termékek - szemben a külföldiek és néhány tehetséges magyar borász pazar boraival - a cikkben részletezett borászati hibák (savanyú, buta eloxidált ízék, rossz minőségű mindenféle resztlikből összehordott alapanyag, szürkerothadás plusz egy kis szerencsi cukor, dohos hordók) miatt olyannyira rosszak, hogy csak „szar”-nak nevezhetők.

Ez utóbbi kifejezés objektív, köznyelvi értelemben éspedig akár szóban, akár írásban használva, személyre vagy dologra vonatkoztatva egyaránt - a kérdéses szónak a hitvány, megvetendő, gyalázatos tartalmat magában hordozó köznapi jelentése miatt - kifejezetten megvető jellegű, lekicsinylő, azaz becsület csorbítására alkalmas kifejezés.

Helytállóan állapította meg tehát a másodfokú bíróság: a terhelt büntetőjogi jogkövetkezmények nélkül kifejtette azt a véleményét, hogy szerinte a Kereskedőház nem látja el megfelelően a társadalmi feladatát, mert tömegfogyasztású termékei különböző okokból alkalmatlanok a nemzeti kincs szerepének betöltésére.

Azzal azonban, hogy ezeket a borait a nagy nyilvánosság előtt egyöntetűen „szar”-nak minősítette, szükségtelenül olyan kifejezést használt, amely alkalmas volt a magánvádoló társadalmi megítélésének, jóhírnevének csorbítására.

Ekként pedig a becsületsértés vétségének a fentebb idézett törvényi tényállását maradéktalanul megvalósította.

Miután a terhelt büntetőjogi felelősségének a megállapítására a büntető anyagi jogi szabályok sérelme nélkül került sor, a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt; a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján a hatályukban fenntartotta.

E végzés elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatának lehetőségét a Be. 416. §-a (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

A jogerős ügydöntő határozatokkal szembeni ismételt felülvizsgálati indítvány tilalmáról a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdése rendelkezik.

Budapest, 2010. május 11.

*Dr. Édes Tamás s. k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Ibolya
s.k. előadó bíró, Dr. Szabó Péter s. k. bíró*

A kiadmány hitelével:

*bíróági tisztviselő
MTné*